

МАКЕДОНСКО СОНЦЕ

ЕКСКЛУЗИВЕН ФЕЛТОН

МАКЕДОНСКО ВЕКОВНО
ДУХОВНО ОПСТОЈУВАЊЕ

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

Македонија е богата со манастири. Тие се дел од нејзината долга и богата традиција. Несомнено, еден од најубавите од нив е манастирот "Свети Јован Бигорски". На надморска височина од 740 метри, десеттина километри пред сливот во Дебарското Езеро, овој манастир е положен во впечатливите бигорови карпи на кањонската долина на реката Радика, во преградките на бујните шуми всадени на северозападните падини на планината Бистра. Во близина се наоѓаат селата Ростуше, Битуше и Требиште, претежно населени со муслимани, но има и христијани. Овој неверојатно волшебен предел ги обединува манастирската мистика и човечката идеалност во еден свет, кој ги надминува границите на рационалното спознание.

Манастирскиот комплекс го сочинуваат манастирската црква, костурницата, сместена до самата црква, сејменската одбранбена кула, комплексот манастирски конаци, како и новоизградените гостински конаци. Најверојатно црквата е

МОЌТА НА СВЕТАТА ИКОНА НАД МОНАСТИРСКИТЕ ИЗВОРИ

настаната врз темелите на некоја постара базилика од XI век, поточно од 1021 година. За тоа се зборува во "Зографскиот поменик". Постои голема веројатност иконата на Свети Јован Претеча да била насликана во годината кога била подигната и живописана старата црква.

Манастирот е основан во далечната 1020 година од монахот Јован од Дебар, кој тогаш станал Охридски архиепископ. Посветен му е на Крстителот Господов, Свети Јован Крстител, за кого самиот Исус Христос рекол дека меѓу родените од жена нема поголем од него. Легендата

Дури и муслиманите од околината доаѓаат да земат света вода од изворчето кое тече во една од двете манастирски испосници, за која велат дека лекува неплодност.

Во средниот век манастирот "Свети Јован Бигорски" е важен книжевен центар, кој располагал со богата библиотека, меѓутоа голем дел од ракописите се разграбани.

вели дека мотив за да се издигне еден ваков манастир е пронајдената икона на Свети Јован Крстител како лебди над изворите. Оваа икона се покажала чудотворна и до денес таа претставува едно од најголемите богатства на манастирот.

УМЕТНИЧКО ОСТВАРУВАЊЕ

По сè изгледа манастирот претрпел големи оштетувања и разорувања во времето на османлиското ропство. Денешниот изглед тој го добил во XIX век, кога воедно бил изведен и новиот живопис.

Новата црква е огромна, засводена е со високо издигната купола. Во нејзин состав има камбанарија. Изградена е од обработени блокови од бигор и покриена е со ќерамиди. Нејзината богата внатрешност ја сочинуваат фреските, иконите со иконостасот и нејзиниот дрвен инвентар во кој спаѓаат певниците, столоните, владичкиот трон, амвонот и др. По големиот дел од фрескописот, кој се наоѓа во големата полукалота на куполата, е дело на познатиот фрескописец Дичо Зограф, кој е автор на голем број фрески и икони во црквите ширум Македонија. Останатите фрески во помалата полукалота на куполата се настанати од раката на некој малку послаб зограф.

Во тремот на црквата, од левиот и од десниот крај, во три зони се распоредени фрески кои датираат од XIX век. Во првата зона се предадени фигури на светици-испосници додека, пак, втората зона ја исполнуваат сцени од животот на првите библиски луѓе, Адам и Ева и композицијата "Страшниот суд". Спомнатиот

Дрвениот иконостас е поделен во шест хоризонтални појаси. Првиот појас во основата е составен од правоаголни полиња на кои има орнаменти од флората и од фауната. Вториот, во кој се поместени престолните икони, завршуваат со фигура на орел со раширени крилја. Третиот појас е поделен на три помали хоризонтални раздели, во кои симетрично се распоредени ангели, гроздови и гранки од винова лоза и др. Над нив се наоѓаат два реда икони - празнични и со претстави на апостолите. Во централната партија се наоѓа големиот крст на кој е претставено Христовото Распятие. На двете страни од крстот се наоѓаат фигури на змеј од чии усти се креваат иконите на Свети Јован и на Света Богородица.

Манастирскиот амбиент го дополнуваат старите конаци со дрвените пространи чардаци и трпезаријата исполнета со автентичен инвентар од времето на изградбата. Годишните на нивното создавање се од крајот на XVIII и почетокот на XIX век.

ЗАПИСИ

Откако во XVI век овој прекрасен манастир го разурнале Османлиите и останала само една стара црква, во 1743 година го обновил јеромонахот Иларион и изградил неколку ќелии. Во XVIII век познати игумени во манастирот биле Трифилија и Митрофан. Од 1812 година до 1825 година го проширил архимандритот Арсениј кога во последната година го напишал и "Поменикот" на манастирот. Меѓу ктиторите се спомнува и

иконостас на црквата "Свети Јован Бигорски" е еден од најубавите во нашата земја. Изработен е во ситна дрвена резба и претставува исклучително уметничко остварување на афирмираните копничарски мајстори Петре Филиповски-Гарката, неговиот брат Марко и Макариј Фрчковски. Тие не пропуштиле да ги претстават во резба своите ликови преку сцената на мајсторот во размислување и неговите содејци како делкаат. Оваа сцена е присутна на иконостасите во двете цркви во кои работеле овие мајстори.

монахот Иов, во кој некои истражувачи го препознаваат идниот просветител Јоаким Крчовски. Пред тоа, во 1800 година, монахот Митрофан ја обновил во поголема црква.

Исто така, манастирот се спомнува и во "Зографскиот поменик" од XVII век. Овој манастир располагал со своја голема ракописна збирка, во Народната библиотека во Софија се чува "Златоуст" од 1547 година, пишуван од јеромонахот Висарион, при игуменот Серафим, во Слепенскиот манастир, а истиот се наоѓа во Бигорската библиотека. На страница 165 има запис од 1631 година. Во "Поучението на Кирил Ерусалимски" (во Софија) од 1547 година, од истиот пишувач, има белешка од 1697 година од Дебарско-кичевскиот владика Јаким. Исто така, има и "Покана" за поклониците во манастирот, напишана на народен јазик од игуменот Арсениј до попот Константин од дебарското село Макелариј, со манастирски печат од 1755 година. Таа се чува во Народната библиотека во Пловдив. Според еден запис во ракопис кој е од овој манастир, во 1564 година тој бил прекриен. Од XVI век во манастирската збирка се чува "Четвороевангелие". Од средината на XVI век се чува "Патерик - отечник", кој го напишал Козма Вукелик во Липово. Други познати ракописи од манастирската збирка се "Поменик" од 1857 година, "Свештенски кодекси" од 1863 година, пишувани од Јоан Харлосин, "Поменик" од 1868 година, "Книга за приходите и расходите" на манастирот за периодот 1900-1905 година. Во Народната

универзитетска библиотека "Климент Охридски" во Скопје се чуваат "Книга изреки на светите отци", напишани од рускиот јеромонах Арсение во Ерусалим во 1813 година, а во 1851 година Козма Симоновиќ таму ја препишал "Службата на Свети Атанасие и на Свети Кирил". Во Архивот на Македонија во Скопје од XIX век можат да се најдат и документи од Бигорскиот манастир.

Во средниот век манастирот бил важен книжевен центар, кој располагал со богата библиотека, меѓутоа голем дел од ракописите се разграбани. "Свети Јован Бигорски" повеќе пати бил уриван и обновуван. Сегашните згради на манастирот се од XVIII и од XIX век, а иконостасот е со прекрасна дрворезба изработена меѓу 1829 и 1835 година од мајсторите Марко и Петар Филиповски од Гари. Животот во манастирот бил обновен во 1995 година со доаѓањето од Света Гора на отец Партениј.

Некогаш манастирот поседувал големи имоти кои му ги подарувале верниците во текот на вековите. Денес не поседува речиси ништо. Неговите имоти биле одземени пред педесеттина години од страна на тогашната комунистичка власт и сè уште не се вратени. И покрај немањето стабилна финансиска основа, благодарение на помошта на верниците, манастирот не само што опстојува и се обновува, туку и им помага на сите оние кои имаат потреба од тоа. Повлечени од светот во тишина да го слават Бога, монасите никогаш не остануваат сами. Многу луѓе, барајќи помош, го наоѓаат патот до манастирот и многумина од нив наоѓаат исцеление. За силата на чудотворната икона се раскажуваат легенди. Често доаѓаат да се лекуваат млади луѓе, верници кои бараат духовна храна, мир, совет и утеха.

(продолжува)

